

Vrienden van
het Cantonspark

Ten geleide

De bloei van de Zakdoekjesboom (Davidia involucrata var. vilmuriniiana) was dit jaar uitzonderlijk.

Het belangrijkste nieuws rond het Cantonspark is in de eerste helft van dit jaar misschien wel het weer geweest. In maart hadden we nog de nodige vorst en sneeuw en daarna bleef het weken lang zó koud dat alle bloemen en bladeren veel langer dan anders in de bescherming van de knoppen bleven. Toen het voorjaar eindelijk losbarstte, was er mede daardoor nergens sprake van vorstschade, iets wat we bijvoorbeeld bij de Magnolia's al jaren niet hadden meegemaakt. Toen het in mei eindelijk wat warmer werd waren we het koude voorjaar al weer snel vergeten en Zakdoekjesboom, Sneeuwkllokjesboom, Pluimes, Magnolia's en vele anderen bloeiden uitbundiger dan in andere jaren. Dat leidde weer tot veel extra bezoekers en een goede en enthousiaste deelname aan onze rondleidingen.

Een belangrijke nieuwigheid in het park zijn de 34 nestkastjes die we er in samenwerking met het NMC en de Bestevaerschool hebben opgehangen. Daarover in deze nieuwsbrief elders nog meer.

Bij veel vaste bezoekers is de uitvoering van een aantal beheermaatregelen opgevallen. We noemen o.a. het verwijderen van een rijtje conifeertjes en het terugsnoeien van de Rhododendrons aan de noordzijde van de colonnade, waardoor vanaf deze hoger gelegen uitkijkpost het zicht richting tennishuisje weer helemaal vrij is. Dat is een situatie die door de ontwerpers van het park indertijd ook zo bedoeld was. Dat de begroeiing aan de andere zijde van de colonnade behoorlijk gesaneerd is hangt samen met de noodzaak om de

colonnade nog deze zomer te restaureren en het metselwerk met lage muurtjes van verschillende datum en met verschillende soorten bakstenen terug te brengen in de oorspronkelijks staat. Onze beheercommissie heeft hiervoor externe expertise ingewonnen, heeft de verantwoordelijke ambtenaren daardoor uitvoerig kunnen adviseren en ziet deze restauratie met vertrouwen tegemoet.

Het bestuur wenst u allemaal een fijne zomervakantie toe.

Bestuur Stichting Vrienden van het Cantonspark

De nieuwe naambordjes

DE NAAMBORDJES OP DE BOMEN VAN HET CANTONSPARK ZIJN AL ENKELE JAREN EEN ZORGENKINDJE. MET BEHULP VAN DE MACHINE DIE WE INDEERTIJD VAN BOTANISCHE TUINEN VAN DE UNIVERSITEIT VAN UTRECHT HADDEN GELEEND HEBBEN ACHTEREENVOLGENS DE HEREN VAN DIJEN EN MAREE EEN GROOT AANTAL FRAAIE GROENE NAAMBORDJES GEMAAKT EN EVENZOVEEL NUMMERS, CORRESPONDEREND MET DE GEBRUIKTE NUMMERS IN DE GIDS VOOR HET CANTONSPARK. OOK ENKELE BIJZONDERE BORDJES MET SPECIALE TEKSTEN BIJ BIJZONDERE BOMEN KWAMEN UIT HUN NIJVERE HANDEN.

Toch is er op een bepaald moment de klad ingekomen. De bordjes bleken vrij snel groen te worden van aanslag door algen en daardoor slecht leesbaar. De ergste kwaal voor de naambordjes waren echter de rotjochies die er een sport van maakten er zoveel mogelijk van uit de bomen te meppen. We vonden ze dan in het gunstigste geval nog heel, maar vaak aan stukken geslagen, ergens in de buurt van de betreffende boom, terwijl er ook bordjes moeten zijn meegenomen. Waar zijn anders de speciale, ook wat grotere bordjes van de historische Lanjouwboom en de Boom van Jan te Velde terecht gekomen?

We hebben er ons menigmaal op beraden hoe we onze loyale bezoekers en de gebruikers van de Gids beter zouden kunnen bedienen. Dit jaar hebben we bij een deel van de bomen opvallende gele steekkaartjes gezet, met daarop met een vette viltstift het betreffende nummer. Deze bordjes zijn voor het grootste gedeelte wel blijven staan of hangen, maar het was om meerdere redenen toch een noodoplossing. Inmiddels hebben we kennis genomen van de manier waarop men bij Botanische Tuinen met dit bijltje hakte. Men heeft daar een eenvoudig systeem, waarbij op een waterdicht geseald wit kaartje heel veel gegevens over de betreffende boom kunnen

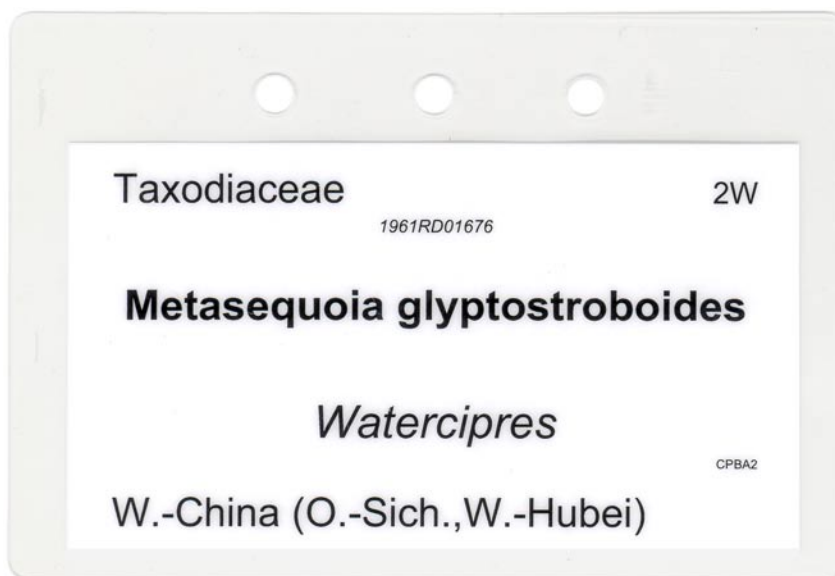
worden weergegeven. Deze kaartjes kunnen in een boom worden gehangen of in een soort steekkaartje worden geschoven, dat dan bij de betreffende plant in de grond wordt gestoken. In de Botanische Tuin van de Universiteit betreft het vooral zulke steekkaartjes, bij allerlei vaste planten, waarvan er daar tienduizenden aanwezig zijn. Maar de kaartjes kunnen ook op elke gewenste hoogte in een boom worden bevestigd.

Het Utrechtse systeem is daarom zo geschikt omdat de kaartjes kunnen worden "uitgedraaid" op een speciale machine, die er honderden per uur kan

Wat er ontbreekt, en ook moeilijk is toe te voegen, zijn de in het Cantonspark sinds de eerste druk van onze gids gebruikte nummers. Die zullen we dus op de traditionele wijze moeten bij maken. Wat extra wordt meegedrukt kunnen we het beste aan de hand van een voorbeeld toelichten.

Midden op het bordje staat in vette letters de botanische (Latijnse) naam van de betreffende soort. In de database zijn daar nog de auteursnamen aan toegevoegd, maar die worden niet meegeprint. Daaronder staat in een grote cursieve letter de Nederlandse naam.

Links boven staat de wetenschappelijke naam van de plantenfamilie. Voor de Nederlandse familienaam is geen plaats; dat zijn overigens namen die in de praktijk nauwelijks gebruikt worden. Een opvallende en in voldoende grote letter meegedrukte nieuwigheid is het verspreidingsgebied van de betreffende soort die linksonder staat aangegeven.

maken. De namen van de betreffende planten, en alle gegevens die voor de betreffende soort relevant zijn, moeten dan eerst wel worden ingebracht in een database, vooraleer ze van daaruit de betreffende machine aan het werk kunnen zetten. Intussen bleken een groot aantal bomen uit ons Cantonspark nog steeds in de betreffende database te staan en was het dus mogelijk een flink aantal bordjes te produceren die meteen in het park gebruikt kunnen worden. Voor de resterende bordjes, vooral van veel jongere bomen in het park zijn we nog een oplossing aan het zoeken maar het ziet er naar uit dat ook die bordjes beschikbaar zullen komen. In het vroege voorjaar zouden we dan alle nieuwe bordjes kunnen ophangen.

Op de bordjes staan de gegevens die ook al op de oude bordjes stonden, plus nog een aantal aanvullingen volgens het systeem dat in Utrecht gebruikelijk is.

Wat moeilijker te verklaren zijn drie "codes" die in een kleinere letter op elk kaartje komen. Door die kleine letters zullen ze in het veld alleen van zeer dicht bij kunnen worden gelezen, hetgeen een argument zou kunnen zijn voor het op ooghoogte ophangen van de bordjes. Een experiment zal moeten uitmaken of dat verantwoord is, gezien het risico van beschadiging of diefstal. De betreffende codes zijn uiteraard wel te lezen in de database, die om verschillende redenen helaas niet voor iedereen toegankelijk is. Wel zullen wij proberen om t.z.t een volledige lijst voor eigen gebruik te maken en die voor onze eigen doelgroep beschikbaar te stellen.

De betreffende codes zijn op het voorbeeld van *Metasequoia glyptostroboides* de volgende:

Midden boven de Latijnse naam staat 1961RD01676. De eerste 4 cijfers zijn

het jaar waarin de betreffende soort in de database is opgenomen. Dat hoeft dus niet persé het jaar van aanplant te zijn en is dus maar tot op zekere hoogte indicatief voor de ouderdom van de boom. De twee volgende letters, hier dus RD zijn zogenaamde kleurcodes, en refereren aan een vroeger in Utrecht gebruikt systeem van registratie in boeken van verschillende kleur. Voor ons dus van geen praktisch belang meer. Het daarop volgende cijfer is het "sequence number", dat de plant/boom in volgorde van registratie in het betreffende jaar heeft gekregen; die aanduiding heeft dus in het veld geen praktische betekenis.

De code in de rechterbovenhoek bestaat uit een cijfer en een letter. Het cijfer is een graadmeter voor de kwaliteit van de determinatie. Een 0 betekent "niet gedetermineerd", dus aan de binnengekomen naam is verder niets gedaan; 3 betekent dat de plant/boom is gedetermineerd door een wereldspecialist. De 2 blijft dan over voor iedereen die daartussen zit, meestal een eigen medewerker. De letter zegt iets over de herkomst van de plant. De W krijgt een plant die rechtstreeks uit het wild afkomstig is of is opgekweekt uit in het wild verzameld zaad. Bij enkele van onze oudste Metasequoia's is dat inderdaad het geval. Andere gebruikte letters zijn, o.a. E = een oude aanduiding van W; S = afkomstig van zaad dat gewonnen is van planten van wildherkomst in een tuin; N = vegetatief voortgeplant vanuit een wilde plant in een tuin, bv door

stek; G = herkomst is een tuin (garden); K = afkomstig van een kweker en U = herkomst onbekend.

Tenslotte is er nog de rechts-onder geplaatste code CPBL13. De eerste drie letters, CPB, betekenen: Cantonspark Baarn; de volgende letter/cijfer code is een exacte plaatsaanduiding in het park, gebaseerd op een fjnschalig coördinaten stelsel dat de universiteit gebruikte toen ze nog de scepter over het Cantonspark zwaaide. Een grotendeels nog complete kopie van een oude kaart met deze coördinaten is intussen in ons bezit en wij zijn van plan die te vervolmaken, er ook alle recente aanwinsten in te verwerken en de kaart dan op een of andere manier beschikbaar te maken voor onze achterban. Desnoods vooruitlopend op reproductie in een volgende druk van onze gids voor het Cantonspark, die overigens voor 2006 nog niet op het programma staat. Er zijn "ergens" nog twee grote, op linnen geplakte, stokoude kaarten met gegevens in omloop, die we er graag bij zouden hebben. Één daarvan is via een autodiefstal verloren geraakt; de andere kaart was afkomstig uit de gesaneerde bibliotheek van het Fytopathologisch Laboratorium, en is van daaruit een zwerftocht begonnen die niet meer te reconstrueren is. Maar mocht één van onze lezers deze kaarten ergens tegenkomen, dan hopen wij daarover geïnformeerd te worden.

Huub van der Aa

Witte regen op de pergola, mei 2006

Een bijzondere bacteriegal in het Cantonspark

Toen ik in de mooie meimaand van dit jaar foto's aan het maken was van de bloeiende Judasboom, die tegen de zuidgevel van de wintertuin groeit, moest ik voor mijn voet voorzichtig wat ruimte zoeken tussen de lage struikjes van een bonte vorm van de Kardinaalshoed (*Euonymus fortunei*), een van de vele vormen met kruipende stengels en bonte bladeren die algemeen in gebruik zijn als bodembedekker. Toen ik mijn voet terugtrok uit de struikjes viel mijn oog op een tot dan toe onder het blad verborgen gebleven knobbel, ter grootte van een flinke walnoot, die stevig aan een tak

De betreffende gal veroorzaakt door bacteriën op *Euonymus fortunei*, mei 2006

bevestigd zat. Het bleek een gal te zijn die veroorzaakt wordt door een bacterie, waarvan ik U de lange Latijnse naam zal besparen. Deze bacterie kan bij een

breed assortiment planten vergelijkbare afwijkingen veroorzaken, die behoorlijk schadelijk kunnen worden.

Enkele tientallen jaren geleden werd er op het voormalige Fytopathologisch Laboratorium "Willie Commelin Scholten", aan de Javalaan onderzoek aan deze ziekte gedaan, maar zover ik weet nooit in combinatie met deze sierstruikjes. Wel heb ik deze gallen toen op verschillende andere plaatsen aangetroffen, zoals in de begroeiing langs de Torenlaan in Baarn, dus maar enkele honderden meters van het Cantonspark verwijderd. Over de algemeenheid of zeldzaamheid van zulke gallen is nauwelijks iets bekend, maar zijn voorkomen in het Cantonspark is alleszins de moeite van het vermelden waard

Nieuwe nestkasten i

DE LAATSTE TIJD IS ER DOOR VERSCHILLENDE MENSEN ROND HET CANTONSPARK EXTRA AANDACHT BESTEED AAN DE VOGELBEVOLKING VAN HET PARK. TOEN VIEL HET OP DAT ER, BEHOUDENS EEN ENKEL STOKOUD VOGELHUISJE, GEEN NESTKASTEN VOOR VOGELS IN HET PARK AANWEZIG ZIJN EN DAT ER TOT NU TOE GEEN AANDACHT WAS BESTEED AAN MAATREGELEN TEN GUNSTE VAN DE WILDE VOGELBEVOLKING VAN HET PARK. NA OVERLEG MET LOKALE VOGELDESKUNDIGEN EN CONTACT MET PIET KORVER VAN HET NMC IN BAARN KWAM ER IN HET VROEGE, NOG WINTERSE VOORJAAR AL SNEL EEN PLAN OP TAFEL OM DAAR AL VOOR DIT BROEDSEIZOEN WAT AAN TE DOEN.

Voorlopig gaat dat nu langs twee lijnen gestalte krijgen. Op de eerste plaats heeft de beheercommissie er nota van genomen dat er met de beplanting en het onderhoud rekening moet worden gehouden met de vogels. Grote eenheden met Rhododendrons mogen natuurlijk wel gekortwiekt worden als dat nodig blijkt, maar steeds moeten er voldoende "rodo's" overblijven om Roodborsten en lijsterachtigen hun schuilplaatsen te geven. Grote concentraties klimop en andere klimmers mogen wel gesnoeid worden, maar niet in het broedseizoen en ongezonde bomen, of zelfs dode stammen mogen blijven staan ten gunste van Spechten en andere holenbroeders. Een en ander natuurlijk alleen als de veiligheid van de bezoekers niet in het geding is.

Infebruariemaartinsamenwerking met de Bestevaerschool en het NMC een 34-tal nestkastjes vervaardigd, die vervolgens met medewerking van de professionele bomenploeg van Eemfors op één steenkoude morgen, vroeg in maart werden opgehangen. Inmiddels zijn er al enkele door vogels in beslag genomen en hebben bezoekers belangstelling getoond voor het project, dat door de kinderen van de Bestevaerschool verder zal worden gevolgd.

Hiernaast geven wij een tabel van de nestkasten die zijn opgehangen. De nestkastjes zijn allemaal aangepast aan een bepaalde soort vogel, met aandacht voor de invliegopening, de aanvliegruimte, de grootte en vorm. Hierover bestaat uitgebreide literatuur en ervaring, waarvan we uiteraard dankbaar gebruik hebben gemaakt.

Er zijn kastjes opgehangen voor vogels waarvan bekend is dat ze in of nabij het park voorkomen, naast enkele kasten voor soorten die je er zou kunnen verwachten, maar waarvan nog geen gedocumenteerde waarnemingen van recente datum bekend zijn. In de tabel geven we aan waar het betreffende kastje kan worden gevonden; waar mogelijk wordt naam en nummer van de boom (volgens de derde druk van de Gids voor het Cantonspark) vermeld, maar als het een boom betreft die nog geen nummer heeft geven we de locatie aan volgens de coördinaten op een nieuw gemaakte kaart van het park, die in de volgende editie van onze gids zal worden gebruikt. De kastnummers zijn met relatief grote letter op de voorkant van de kasten gedrukt en zijn vaak met het blote oog te lezen; anders biedt een verrekijker uitkomst.

Deze pagina boven: Instructie door Piet Korver. Rechts: Het gezamenlijk in elkaar zetten van de nestkastjes door leerlingen van de Bestevaerschool. Volgende pagina links: De nestkastjes liggen bij de moestuin klaar om opgehangen te worden. Rechts: Het ophangen was spectaculair.

n het Cantonspark

<i>Soort vogel</i>	<i>Kastnr.</i>	<i>Boomsoort</i>	<i>Boomnr.</i>	<i>Coördinaten</i>
Bonte vliegenvanger	14	Bruine beuk	67c	7F
Bonte vliegenvanger	15	Fladderiep	109	12G
Bonte vliegenvanger	33	Tamme kastanje	51	7M
Boomklever	6	Beuk	50a	7M
Boomklever	7	Beuk	23a	3J
Boomklever	8	Moeroseik (Goossenboom)	11	5F
Boomklever	5	Zelkova	108	11F
Bosuil	10	Es	37a	2Q
Bosuil	9	Mammoetboom	128	9C
Gekraagde roodstaart	13	Beuk	7	4C
Gekraagde roodstaart	31	Bitternoot	112	11F
Gekraagde roodstaart	32	Spaanse aak	33	2O
Huismus	2	Beuk	47J	6P
Huismus	1	Es	geen nummer	11K
Huismus	3	Paardenkastanje	1	2A
Huismus	4	Zomereik	62d	7G
Koolmees	21	Algerijnse zilverspar	120	10B
Koolmees	29	Amberboom	102	8G
Koolmees	24	Douglasspar	31c	2N
Koolmees	27	Gewone esdoorn	15a	1G
Koolmees	26	Grootbladige linde	23	2J
Koolmees	23	Hemelboom	35	3P
Koolmees	28	Japanse katsoera	3b	3B
Koolmees	25	Japanse lork	35b	3O
Koolmees	22	Leopold-esdoorn	91b	12J
Koolmees	30	Zwarte berk	72	8J
Pimpelmees	18	Den	geen nummer	7O
Pimpelmees	20	Gewone esdoorn	62	6G
Pimpelmees	19	Gewone vleugelnoot	61	4J
Pimpelmees	17	Weymouthden	117	12C
Specht	35	Tulpenboom	130	9D
Specht	34	Watercypres	77d	9L
Vleermuizenkast	11	Balsempopulier	80c	10L
Vleermuizenkast	12	Paardekastanje-hybride	27a	2L

Roomse kervel

TUSSEN GAZON EN BORDER LANGS DE PIET HEINLAAN BLOEIT ELKE LENTE EEN OPVALLENDE VASTE PLANT. HET IS DE ROOMSE KERVEL (MYRRHIS ODORATA), EEN FAMILIELID VAN DE KERVEL, KORIANDER, DILLE, VENKEL EN PETERSELIE, OM MAAR ENKELE TE GOEDER NAAM BEKEND STAANDE VERWANTEN TE VERMELDEN. MAAR IN DEZELFDE FAMILIE KOMEN OOK SOORTEN VOOR ALS DE REUZENBERENKLAUW EN HET ZEVENBLAD, DIE OM VERSCHILLENDE REDENEN EEN SLECHTE REPUTATIE HEBBEN.

De Roomse kervel mag zich echter rustig in het eerste rijtje scharen, want het behoort tot de grote groep familieleden die op verschillende manieren lekker ruiken en smaken en om die reden vanouds een plaats hebben gevonden in de keuken. De plantenfamilie waar we het hier over hebben is die van de Schermbloemigen, vroeger Umbelliferae geheten maar tegenwoordig veelal Apiaceae genoemd, naar het typegeslacht *Apium*, waar o.a. Selderij toe hoort. Al deze soorten hebben gemeen dat de kleine bloempjes gerangschikt staan op steeltjes die allemaal uitgaan van één punt, aan het eind van de stengels. Die steeltjes vormen een schermje, dat doet denken aan de baleinen van een paraplu. Er zijn wel enkele uitzonderingen, met name als de schermen gereduceerd zijn tot maar één enkel gesteeld bloempje, maar die passen dan weer om andere redenen goed in deze familie. Op het thema schermbloem wordt binnen de familie overigens naar hartelust gevarieerd en dat gevoegd bij het feit dat ook de bladeren een breed scala aan vormen kunnen vertonen en de uitgebreidheid van deze familie is voldoende verklaard.

De Roomse kervel heeft schermen die zijn opgebouwd uit tot wel 20 stralen, steeds eindigend in kleine witte bloempjes die samen de opvallende roomwitte bloeiwijzen vormen, die de planten al in april kunnen sieren. De bloempjes gaan niet allemaal tegelijk open en daarom

kunnen al tijdens de bloeitijd de eerste vruchten hun opwachting maken. Het zijn 1,5 tot 2.5 cm lange, eerst groene, maar bij rijpheid glimmend zwarte, overlans gestreepte vruchtjes, die a.d. buitenkant uitstekende ribben hebben en korte stekelhaartjes. In de vorm en het uiterlijk van de vruchtjes is binnen de familie de variatie zó groot dat er een belangrijk deel van de determinatie kenmerken aan is ontleend. Bij veel onderling nogal op elkaar lijkende Schermbloemigen is het daarom vaak nodig dat je wacht met determineren tot zich naast bloemen ook

vruchten hebben gevormd. De bladeren zijn drievoudig geveerd, met als resultaat een blad dat wel aan dat van bepaalde varens doet denken, maar ook aan dat van het verwante Fluitekruid, dat in dezelfde periode bloeit en waarmee de Roomse kervel bij oppervlakkige beschouwing zou kunnen worden verward.

Die verwarring is niet nodig als je de sterke anijsachtige geur van alle onderdelen van de plant in aanmerking neemt. De geur wordt veroorzaakt door de aanwezigheid van bepaalde etherische oliën in alle onderdelen van de plant. De hele familie van de Schermbloemigen is trouwens rijk aan een grote verscheidenheid aan dergelijke geur en smaakstoffen, met als gevolg dat planten

als Karwij, kervel, koriander, anijs en vele anderen daar hun populariteit tot ver buiten de botanische wereld aan ontleen. Die geur en smaakkenmerken hebben er waarschijnlijk toe geleid dat de Roomse kervel tot ver buiten zijn oorspronkelijke areaal, de Zuid-Europese berggebieden al sinds vele eeuwen verspreid is geraakt en plaatselijk is ingeburgerd. Vroeger werd de plant veel gekweekt op het platteland van Gelderland (Twente!) en Overijssel en juist daar is hij nog steeds in verwilderde staat aan te treffen in beschaduwde, vaak wat vochtige weg- en bosranden. Maar ook elders is de plant incidenteel ingevoerd en kan dan lokaal verwilderd worden aangetroffen. Ook het voorkomen in het Cantonspark kan misschien daardoor worden verklaard: ik kan mij voorstellen dat de universiteit de plant hier heeft ingevoerd als één van de voorbeelden van Schermbloemigen die de studenten beslist moesten leren kennen.

De plant heeft evenals vele van zijn verwanten in vroeger tijden een groot aantal toepassingen gekend, zowel medicinale als culinaire. Vooral in de engelse literatuur kom je tal van medicinale toepassingen tegen en het is dan ook niet gek dat de plant juist in de engelse taal vele namen heeft, die soms duidelijk refereren aan het gebruik: British Myrrh, Sweet chervil, Sweet fern, Shepherds needle, Cow chervil etc.

waarbij ook het gebruik voor het gezond maken van allerlei huisdieren doorklinkt. Vast staat dat de wortel stoffen bevat die in zekere mate antiseptisch werken en daaruit is het aloude gebruik om wonden sneller te genezen te verklaren

Delen van de plant worden rauw en gekookt gebruikt in allerlei combinaties, met salades, aardappels, soepen etc en in de engelse traditie betekent dat ook in combinatie met sterke drank. Een stuk wortel in brandewijn wordt bijvoorbeeld aanbevolen als een "valuable tonic for girls from 15 to 18 years of age". Of onze hangjongeren hier nu nog baat bij zullen hebben betwijfel ik. Aan de bejaarden werd overigens ook gedacht; hen werd een combinatie met wijn als heilzaam

aanbevolen voor zowel de ochtend als de late avond.

Tot slot nog een toepassing in de traditionele Nederlandse keuken. Roomse kervel is een essentieel onderdeel van “Kruutmoes”, een ouderwets gerecht waar gort, karnemelk, stukjes vlees en een aantal kruiden aan te pas komen. Op zoek naar een origineel recept bleek mij dat er nog steeds mensen zijn die dit gerecht waarderen. Via google krijg je de nodige adressen en recepten op het scherm, waarbij overigens blijkt dat men soms andere kruiden gebruikt dan de van ouds essentieel geachte Roomse kervel. En verder wordt je dan ongevraagd herinnerd aan good old Kees Schilperoort, die lang geleden onder de naam Gaait Jan Kruutmoes radioprogramma's heeft gemaakt. De plant laat zich overigens gemakkelijk kweken, wat ik in mijn eigen tuin met succes heb uitprobeerde. Als iemand zich er met meer vaardigheid dan de mijne wil wagen aan een oud recept van de originele Kruutmoes, mag hij of zij mij volgend seizoen eens laten mee proeven. Voorlopig stel ik vast dat onze Roomse kervel een in veel opzichten interessante bewoner van het Cantonspark is, die we elk voorjaar weer met veel genoeg zullen begroeten.

Huub van der Aa

Stinzenplanten

De term Stinzenplant is afgeleid van het Friese woord “STINS”, waarmee een stenen huis wordt bedoeld van na 1400. Rond de Friese stinzen zijn van oudsher een aantal uitheemse soorten geplant die er zich voorgoed hebben gevestigd en uitgebreid. Het betreft een typisch gezelschap van bolgewassen (zoals de “wilde” Bostulp) en planten die voornamelijk in het vroege voorjaar bloeien. Tot de Stinzenplanten in enge zin behoort in feite maar een beperkt aantal soorten, maar daar hebben zich in de loop van de eeuwen andere soorten bijgevoegd die binnen de oorspronkelijke definitie passen. Stinzenplanten zijn sinds jaar en dag ook buiten Friesland bewoners van oude landgoederen en tuinen in het gehele land, met belangrijke kernen in de landgoederen rond Utrecht en langs de Vecht. Waarschijnlijk voortkomende uit deze “Utrechtse traditie” hebben

stinzenplanten met name in de periode dat de Utrechtse botanici er de scepter zwaaiden ook het Cantonspark bereikt. Voortbouwend op deze traditie zijn er later nog andere bolgewassen bijgekomen en is gebleken dat ze in bepaalde hoeken van het park goed gedijen en vooral vroeg in het jaar sterk de aandacht trekken. Dit jaar bloeien bijvoorbeeld de krokussen al massaal, toen de late sneeuwval van maart nog moest komen, hetgeen op een bepaald moment in het wit besneeuwde park voor een bijzonder effect zorgde.

Het is de bedoeling om in 2006 een inventarisatie te maken van deze sterk verwilderende soorten en daarna een plan te maken om bepaalde hoeken die daar extra geschikt voor zijn aan te wijzen voor uitplant van andere soorten en met behulp van deskundigen te komen tot een keuze van nieuwe soorten. Een gespecialiseerd bedrijf heeft al aangeboden hierbij te willen adviseren. Maar mocht er onder onze lezers iemand

zijn met expertise op dit gebied dan staan wij uiteraard open voor nader contact.

De Kievitsbloem prefereert een natte bodem die klei en veen bevat en is in de Vechtstreek een regionale stinzenplant. Ze wordt reeds in 1572 (opgave Dodoens) in Nederland als sierplant gekweekt.

Naamgeving van het Cantonspark

HOE WONDERLIJK IS HET OM IN HET MIDDEN VAN NEDERLAND EEN HISTORISCH PARK TEGEN TE KOMEN MET EEN NAAMSVERWIJZING NAAR CHINA. OM HIER ENIG INZICHT IN TE KRIJGEN ZULLEN WE TERUG MOETEN GAAN IN DE GESCHIEDENIS VAN BAARN EN ENKELE VAN HAAR BEWONERS.

Aan het eind van de 18de eeuw, toen de 'chinoiserie' in de architectuur zich niet langer tevreden stelde met het bouwen van buitenplaatsen en koepels in fantasievormen, kwam de zeer rijke Amsterdammer Reinhard Scherenberg naar Baarn. Deze heer had zijn geld verdiend met de handel op China en door deze handelscontacten was het voor hem relatief eenvoudig om originele Chinese bouwmaterialen te laten aanvoeren met zijn eigen schepen. Eenmaal in Baarn liet hij twee huizen in pagodevorm als zomerverblijf bouwen. Deze 'pagodes' waren geheel in originele bouwstijl en met oorspronkelijke materialen vervaardigd.

Het eerste huis werd in 1791 gebouwd en werd aanvankelijk 'Cleyen Peking' genoemd, maar als spoedig zou het 'Cleyen' weggelaten worden. In 1891 werd dit huis vervangen door een nieuwe villa, aangezien het niet geschikt geacht werd voor bewoning in de winter (zo moest men buitenom bij de slaapvertrekken komen). Het tweede huis is villa Canton geworden. In 1793 liet Reinhard Scherenberg de eerste steen leggen op

de hoek van de huidige Bosstraat en Cantonlaan. Door hun grillige vormen, heldere bonte kleuren, hun wonderlijke versieringen, vergulde klokjes en spitsjes, trokken de huizen Peking en Canton de aandacht van iedereen die Baarn bezocht. In de dichtbundel Eemlandsch Tempe (Amsterdam, 1803), roept de Amersfoortse dichter Pieter Pypers bij zijn aankomst te Baarn bewonderend uit:

...

*Is 't 'n droom? kan 't waarheid weezen?
Zijn we in 't landschap der Chineezzen?
Welk een konst verbaasd ons hier.
'k Ben beneveld bij 't aanschouwen
Van die vreemde praalgebouwen,
Die elk opgetogen houen
Door hun trotse pracht en zwier*

Maar reeds in het eerste decennium van de 19de eeuw verkocht Scherenberg deze huizen en er zijn sindsdien vele eigenaren geweest. In 1890 kwam villa Canton uiteindelijk in het bezit van Peter Wilhelm Janssen, directeur van de Deli-maatschappij te Amsterdam. August Janssen zou het later in 1904 als erfgenaam van zijn vader in bezit krijgen. August ging het Chinese huis ook permanent bewonen totdat hij het in 1910 wegens bouwvalligheid liet slopen en opdracht gaf tot het bouwen van een nieuw huis, dat tot op de dag van vandaag Canton heet.

Direct toen August Janssen villa Canton als woning betrok, kocht hij ten noorden een stuk grond aan dat voorheen bij het landgoed Schoonoord behoorde. Deze kavel werd geleidelijk aan als zijn 'overtuin' ingericht. In eerste instantie werden er vooral kassen gebouwd, zodat het zeer waarschijnlijk is dat de eerste jaren de overtuin als meer als nutstuin dan als siertuin werd gebruikt. Pas later, met de bouw van de Wintertuin in 1914 en de aankoop van de Collonade een jaar later, zou de aanleg van deze overtuin zijn huidige aanleg en allure verkrijgen.

Toch was wel al eerder sprake van meer dan alleen maar een 'nutstuin'. Bij de aanvraag van de bouwvergunningen van een werkplaats en een perzikenkas in 1905 wordt de plaatsaanduiding als volgt omschreven: "... zijn perceel aan de Faas Eliaslaan genaamd Cantons Park".

Tegenwoordig is het Cantons Park verbasterd tot Cantonspark, maar scheidt wellicht duidelijkheid over de discussie of het nu Cantonpark of Cantonspark moet zijn.

Angelique Bosch van Drakestein

Anzichtkart van Villa Canton, eind 19e eeuw.

Redactie:

Huub van der Aa
Angelique Bosch van Drakestein
Gerard de Bruijn

Informatie:

Vrienden van het Cantonspark
Secretaris: Mevr. G.H.J. de Lange-Meijer
Rembrandtlaan 29, 3741 TA Baarn
Tel: 035 - 541 3356
E-mail: secretariaat@cantonspark.nl

Hoe wordt u donateur?

Voor een bijdrage van € 17,50 per jaar bent u donateur van de Stichting Vrienden van het Cantonspark. U steunt ons daarmee om het Cantonspark als waardevolle tuin voor Baarn te behouden.

Stort uw bijdrage op:

Bankrekening CVB Baarn,
rekening nummer 98.35.74.944,
t.n.v. Vrienden van het Cantonspark.